

Hocam, Mesleğimiz ve Ben...

Selma (Alpay) Aslan*

Türk Kütüphaneciliği Dergisi'nin, yitirdiğimiz Prof. Dr. Osman Ersoy anısına düzenlenen bu özel sayısında benim de bir yazıma yer verilmek istendiği bildirildiğinde Sayın Hocamla ortak ilgi alanımız olan halk kütüphaneleri üzerine son bir bilimsel makale mi yoksa kısa bir anısal söyleşi mi yazsam ikilemini bir süre yaşadıkdan sonra ikisini de kaleme almaya karar verdim. Aşağıda beni öğrencilik yıllarıma geri götüren satırları bulacaksınız.

Hukukçu, sosyolog ya da gazeteci mi olsam derken, bir yandan ailemi destekleyip üniversite yaşamını da kaçırmamanın tek yolunun Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nin gece programından geçtiğini fark ettiğim anda tercihim Kütüphanecilik Bölümü olmuştu. Lisede en sevdiğim ders İngilizce iken İngiliz Dili ve Edebiyatını değil de Kütüphanecilik Bölümü'nü seçişim herhalde kitap okumaya olan tutkumdan kaynaklanmıştı. Bu karar Sayın Hocam ile yollarımızın keşismesine de vesile oldu.

Yıl 1967, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi (DTCF) Kütüphanecilik Bölümü Başkanı Prof. Dr. Osman Ersoy idi. O yıl profesör olduğunu Bilgi Evinin Çınarı: Kütüphanecilik Alanının Türkiye'deki İlk Profesörü (Keseroğlu, Armağan ve Keser, 2005, s. 132) adlı kitaptan daha yeni öğrendim. Belirli bir mesleğe yönelik olarak uzmanlaşmış kütüphaneciler yetiştirilmesini hedefleyen dönemin programında ilk iki yılda Bölümden sadece 5 saat ders alınırken, Ankara Üniversitesi'nin herhangi bir fakültesinin herhangi bir bölümüne iki yıl süre ile devam edilmesi öngörülüyordu. Biz çalışan gececi öğrenciler için diğer fakültelerden bir seçim yapmak zordu, ama nedense gündüz öğrencileri de DTCF'den bir bölüm seçmeyi yeğliyorlardı. Seçtiğimiz bölüm hangisi olursa olsun, sonuçta kendi bölümümüzde geçen zaman gerçekten sınırlı idi ve yardımcı bölümün dersleri ağırlık kazanıyordu. Ev, iş ve iki bölümden oluşan dörtgende köşe kapmaca oyununu aratmayan bir tempoda koştururken Sayın Hocamla yakın bir diyalog kurabildiğimi söyleyemem. Bize Kütüphaneciliğe Giriş dersine gelirdi. Anımsadığım kadarı ile kütüphanelerin tarihçesi ile başlamıştı programa. Ancak ders programı çerçevesinde öğrettiklerinden çok, o dönemde Öğrenci Derneği olarak etkinlikler yürüten KEK (Kütüphanecilik Enstitüsü Klubü) ten heye-

* TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Müdürü. selma@etu.edu.tr
<http://selma.etu.edu.tr>

canla söz edişi ve bize meslek bilinci, bir meslek grubuna ait olma bilinci aşılma çabalarının belleğimde daha derin bir iz bırakmış olduğunu belirtmek isterim.

Kasım 1967’de bir yandan üniversiteye, bir yandan da PTT Genel Müdürlüğü’nde iş yaşamıma adım atmıştım. Birkaç ay sonra bir gün Hocam beni odasına çağırarak, “madem ki kütüphaneci olacaksın, bir kütüphanede çalışman daha iyi olmaz mı”, dedi. Ziraat Fakültesi Kütüphanesi’nin eleman alacağını söyleyerek, başvurabileceğimi belirtti. Bir Kamu İktisadi Teşkilatından devlet memurluğuna geçişin yıllık gelirimde % 25 azalmaya yol açacağından habersiz Mayıs 1968’de Ziraat Fakültesi Kütüphanesi’nde çalışmaya başladım. Ama ödülümü gerek öğrencilik yıllarımda bir kütüphanede deneyim kazanmış olmam ve Ankara Üniversitesi çevresinde güven yaratmış olmamın sonucunda henüz 21 yaşında, mezun olduğum yıl Veteriner Fakültesi Kütüphane Müdürlüğü’ne atanmamla, gerekse hala yoldaşım olan eşimi orada tanıyarak almış oldum.

Mutlaka daha önce pek çok görüşmelerimiz olmuştur, ama belleğimde yer etmiş olan Sayın Hocamın kapısını çalıp görüşme talebinde bulunuşum, dördüncü yılın son günlerine denk gelir. Gönülmden asistan olarak bölümde kalmak geçerken bizim mezuniyet sınavlarına bir hafta kala asistanlık sınavı açılacağına dair ilanı görünce salt kendim için değil, dönemimizin tüm öğrencileri adına haksızlığa uğramışlık duygusuna kapılmış ve soluğu odasının kapısında almıştım. “Hocam, demek ki bizim dönemden kimseyi asistanlığa uygun bulmuyor ve bize şans tanımak istemiyorsunuz” diyerek yaşadığım kırgınlık ve düş kırıklığını sözcüklere dökmüştüm. Şaşkınlıkla “Siz asistan olarak kalmak mı istiyordunuz?” diye sormuştu. Şimdi yılların deneyimi ile geriye, o güne baktığımda konuya yaklaşımımın baştan sona ne kadar naif olduğunu düşünerek gülümsüyorum.

Hocamla bütünleşen bir olgu mesleki toplantılara katılımdır. Yaşının çok ilerlemesi nedeniyle katılamadığımı sandığım son yıllar bir kenara bırakılırsa Hocamızın katılmadığı mesleki toplantı herhalde parmakla sayılacak kadar azdır. Bir insan mesleğini bu kadar mı yaşamının merkezine koyar... Hocamızın o toplantılarda, itiraf etmeliyim ki benim o dönemlerde bugünkü kadar takdir edemediğim önemli bir rolü vardı. Bazen görüş ayrılıkları nispeten sertleşen tartışmalara yol açabilmekteydi ve işte o noktada, genelde toplantıyı yürütme görevini de üstlenmiş olan Hocamız, bir fıkra ile gerginliği ortadan kaldırıverirdi. Biz gençlik heyecanı ile Hoca fıkrayı bitirse de konuya dönsek diye sabırsızlanırken; O, fıkrasını tadını çıkararak ağır ağır anlatır ve bu arada gerçekten sınırlar de büyük ölçüde gevşerdi.

Türk Kütüphaneciler Derneği Başkanlığı’nı yürüttüğüm dönemde Derneğe

reklam geliri sağlama çabalarımıza bir kuruluştan reklam almamıza yardımcı olarak yaptığı katkıyı anmadan geçemem.

Hocamla aynı kenten değiliz ama ikimiz de doğuluyuz, Anadolu'yuz. Artvin ve Erzurum 40 yıl işgal altında kalmış olma yazgısını paylaşmış kentlerdir. Bu dönemin yöre insanının dokusunu etkilemiş olabileceğini düşünürüm. Belki de sert iklimi olan bu coğrafyada zor koşullar altında yetişmekten kaynaklanan belli karakteristik özellikler söz konusudur. Örneğin anneannemde ve babamda gözlemlediğim dirayet ve itidali Hocam'da da gözlemlemişimdir. Gençlik heyecanı ile yapılan heyecanlı sert çıkışlara karşı ters tepkiler vermeksizin, “çocuğum” diye başlayan tümcelerle konuya serinkanlı bir yaklaşım getirir ve sükuneti sağlardı.

Gönlümden geçtiği gibi bilim insanı olamadıysam da kişisel mesleki çalışmalarla araştırma, yazma, paylaşma özlemimi büyük ölçüde karşılayabildim. Mezun olduğum günlerde Türk Kütüphaneciler Derneği Ankara Şubesi Kütüphanecilik adını taşıyan bir dergi yayınlıyordu. TBMM Kütüphanesi Müdürlüğü'nden emekli olan devre arkadaşım İsmet Baydur'un ricası üzerine dergiye katkı yapmam gündeme geldiğinde bir çeviriyi takiben 1972 yılında ilk özgün yazım “Kitap Yasası ve Düşündükleri” başlığı altında bu dergide yayınlanmıştı (Alpay, 1972, ss. 2-4). TKD Ankara Şubesi'nin dergilerini dijitalleştirerek web sitesine koymasına üzerine 36 yıl sonra tekrar gün yüzüne çıkan bu yazı, halk kütüphanelerinin sosyo-ekonomik işlevleri konusunu işliyordu. Kullanılan tekniklerin azizliği ile 1972 tarihinin 1912'ye dönüşmesi gibi sorunlar söz konusu olsa da dijitalleştirme ile yılların mesleki birikiminin kolayca erişilebilir duruma gelmesi çok yararlı olmuştur. 36 yıl önce ilk özgün yazımda işlediğim konuya, geçmiş yıllarda zaman zaman makalelerde, İnternet veya Kütüphane Haftaları'nda yaptığım konuşmalarda ve Avrupa Birliği Projeleri olan PULMAN ve CALIMERA çalışmalarını boyunca olduğu gibi bir kez daha elinizdeki derginin bilimsel bölümünde yer alan makalemlle, bu kez Sayın Hocamın anısına dönüş yapmış bulunuyorum. Bu yazıları karşılaştıranlar 36 yılda çok da yol alamadığımızı farkederek benim hüznümü paylaşabilirler (Aslan, 1997, 1998, 2000, 2003, 2005). Ama bu, geleceğe olan inancımızı hiç bir zaman sarsmamalı ve biz inandıklarımızı tekrar tekrar ifade etmekten yorulmamalıyız. Kimbilir, Hocamızın Halk Kütüphaneleri derslerinde sık sık andığı ve halen kütüphanesi kapatılmış olan Çemişgezek belki bir gün gerçek anlamda kütüphane hizmetine kavuşur ve kütüphaneciler orada hizmet vermek için yarışır. İnsan hayal ettiği müddetçe yaşar...

Yaşama gülerak bakışına gıpta ettiğim Sayın Hocam, mekanınız cennet, ruhunuz şad olsun.

Kaynakça

Keseroğlu, H. S. Armağan, Ş. ve Keser, E. (2005). *Bilgi evinin çınarı : Kütüphanecilik alanının Türkiye'deki ilk profesörü*. Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.

Yazıda değinilen ve diğer halk kütüphaneleri konulu çalışmalarım:

Alpay, S. (1972). Kitap Yasası ve düşündürdükleri. *Kütüphanecilik*, 1 (5), 2-4.

Aslan (Alpay), S. (1993). Başarıyı kanıtlamanın bir aracı: Performans Ölçmesi / A means to prove success: Performance measurement. *I. Halk Kütüphaneciliği Sempozyumu, 29 Kasım - 1 Aralık 1993, Bildiriler* içinde. Ankara: Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü, 47-50.

Aslan (Alpay), S. (1997). Ulusal bilgi politikası sorunsalına pragmatik bir yaklaşım. *Türk Kütüphaneciliği*, 11 (3), 208-216. 7 Şubat 2009 tarihinde http://www.kutuphaneci.org.tr/web/node.php?action=6&type=6&target=contentShow&id=1085&node_id=136 adresinden erişildi.

Aslan (Alpay), S. (1998). Halk kütüphanelerinin toplumsal rolü. *Türk Kütüphaneciliği*, 12 (4), 306-312. 7 Şubat 2009 tarihinde www.kutuphaneci.org.tr/web/node.php?action=6&type=6&target=contentShow&id=1143&node_id=141 adresinden erişildi.

Aslan (Alpay), S. (1998). Yaşam boyu öğrenme ve kütüphaneler. *INET-TR IV, 1998, İstanbul*. 7 Şubat 2009 tarihinde http://selma.etu.edu.tr/yasam_boyu_ogrenme.html adresinden erişildi.

Aslan (Alpay), S. (2000). 21. yüzyıl toplumunda kütüphanelerin rolü . *INET-TR V, 19 21 Kasım 1999, Ankara. Türk Kütüphaneciliği*, 14 (2), 213-219. 7 Şubat 2009 tarihinde http://www.kutuphaneci.org.tr/web/node.php?action=6&type=6&target=contentShow&id=1226&node_id=147 adresinden erişildi.

Aslan (Alpay), S. (2003). Performans ölçüleri ve değerlendirme araçları. *Performance Türkiye Ulusal Toplantısı Sonuç Raporu, 16-19 Kasım 2002, Milli Kütüphane, Ankara* içinde. Ed. Bülent Yılmaz. Ankara: ANKOS ve TKD.

Aslan, S. (2003). *PULMAN : İleri Ağları Hareketlendiren Halk Kütüphaneleri (Public Libraries Mobilising Advanced Networks) İlkeler El Kitabı/PULMAN Digital Guidelines Manual*. Çeviri Editörü: Selma Aslan. Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği ve T.C. Kültür Bakanlığı.

Avrupa Konseyi /EBLIDA (2005). Avrupa kütüphaneleri için yasal düzenleme ve politika kılavuz ilkeleri. Çev. Selma Alpay Aslan. *Türk Kütüphaneciliği*, 19 (1), 86-96. 10 Ocak 2009 tarihinde http://www.kutuphaneci.org.tr/web/node.php?action=6&type=6&target=contentShow&id=1458&node_id=192 adresinden erişildi.